

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ РЕГІОНУ

**ЩЕПАК В.В., К.Т.Н., ДОЦЕНТ,
ПОЛТАВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА**

У статті автором розглянуто елементи середовища як взаємозв'язані та взаємозалежні компоненти та виокремлено характеристики. Запропоновано до основних характеристик середовища віднести об'єкти, функції, процеси та фактори. Автором визначено принципи, за якими формується середовище функціонування об'єктів соціально-економічної системи регіону та виділено етапи його організації.

In the article an author is consider the elements of environment as associate and interdependent components and descriptions are selected. It is suggested to basic descriptions of environment to take objects, functions, processes and factors. By an author certainly principles after which the environment of functioning of objects of the socio-economic system of region is formed and the stages of his organization are selected.

Вступ. Умови конкуренції вимагають нових підходів до формування середовища функціонування підприємств і організацій, як об'єктів соціально-економічної системи. Результативність їх діяльності залежить від умов господарювання, Для забезпечення формування ефективного середовища функціонування об'єктів соціально-економічної системи регіону. необхідне вивчення принципів його організації в мінливих умовах господарювання.

Аналіз досліджень і публікацій. Загальні підходи до вивчення середовища діяльності розглядалися в працях С.В. Кукарцевої [1], П.Б. Левіна [2], О.О. Євдоченко [3], Е.А. Міхурінської [4], В.О. Онищенко[5] та інші.

В дослідженнях С.В. Кукарцевої сталий регіональний розвиток базується на визначенні регіону як економічного простору, який охоплює динамічні процеси взаємодії відтворювальних процесів різних масштабів та обумовлює межі територіальних виробничо-технологічних циклів по випуску

продукції та наданню послуг, які відбуваються на даній території [1, с. 17].

П.Б. Левін звертає увагу на вагомі фактори, які впливають на інноваційне середовище, частиною якого є інноваційна структура: інституційні умови; конкретні організаційно-економічні умови сукупності суб'єктів інноваційної діяльності; концентрацію інтелектуального капіталу; розміщення науково-технічного потенціалу; нормативно-правову базу, рівень розвитку інноваційної інфраструктури; міжрегіональні зв'язки [2, с. 227].

У наукових розробках О.О. Євдоченко розглядається середовище як бізнес-середовище, системна сутність якого базується на цивілізаційних і екологічних компонентах [3, с. 74].

В працях Е.А. Міхурінської розглядаються компоненти архітектоніки соціального простору в контексті пріоритетів соціально-орієнтованої економіки регіону такі, як сукупність економічних, політичних, екологічних, соціальних процесів; структурних умов розвитку [4, с. 72].

В наукових дослідженнях В.О. Онищенко, О.В. Комеліної розглядаються основні ознаки інноваційного простору регіону такі, як конкретно-історичну вимірність з урахуванням системного рангу території; зв'язок системно-сутнісних ознак із соціально-економічними процесами розвитку; дискретність формування інноваційного простору [5, с. 4].

Однак, не зважаючи на чисельні публікації, проблема вивчення сучасних принципів організації середовища соціально-економічної системи регіону залишається актуальною, так як формування умов функціонування об'єктів системи є складним процесом. Не існує єдиного підходу до організації такого середовища. Зазначена проблематика в науковому плані досліджена неповністю.

Формулювання цілей статті. Метою публікації є визначення основних принципів організації середовища функціонування об'єктів соціально-економічної системи регіону. В процесі підготовки публікації використаний такий метод дослідження, як системний підхід при вивченні середовища соціально-економічної системи регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наукові досягнення в цьому напрямку не відповідають вимогам часу, так як

глобалізація економіки змінила умови господарювання і параметри середовища набули мінливого характеру і тому при організації середовища функціонування об'єктів соціально-економічної системи регіону необхідно враховувати такі обставини.

В зв'язку з цим набуває суттєвого значення використання системного аналізу при вивченні середовища діяльності підприємств і організацій системи регіону.

Такий підхід дає можливість розглядати елементи середовища як взаємозв'язані і взаємозалежні компоненти та виокремити характеристики та визначити принципи, за якими формується середовище функціонування об'єктів соціально-економічної системи.

Умови діяльності підприємств і організацій системи регіону формуються в залежності від характеристик і функцій об'єктів; процесів середовища та враховують вплив відповідних факторів середовища. При цьому функції діляться на: основні і допоміжні. Таким чином, запропоновано до основних характеристик середовища віднести об'єкти, функції, процеси та фактори середовища.

Кожний об'єкт соціально-економічної системи має характерні ознаки основних і допоміжних функцій, які у своїй сукупності утворюють функціональні процеси середовища, у відповідності до яких формується система факторів, які впливають на організацію середовища і характеризують умови діяльності підприємств і організацій, як об'єктів соціально-економічної системи.

Таким чином, характеристики середовища такі, як об'єкти, функції, процеси і фактори знаходяться у взаємозалежності і взаємодії.

На основі отриманих результатів дослідження характеристик запропоновано принципи організації середовища діяльності підприємств і організацій соціально-економічної системи регіону, рис. 1.

В основу розроблених принципів покладено системний підхід, при цьому середовище розглядається як єдине ціле і всі характеристики знаходяться у взаємозалежності і взаємодії.

До першого принципу віднесено взаємозалежність об'єктів і їх функцій. На основі цього принципу передбачається визначення

у відповідності до об'єктів функцій, які здійснюються у середовищі.

Другий принцип характеризує поділ функцій об'єктів на основні і допоміжні, що дає можливість виокремити складові діяльності підприємств і організацій та сформувати середовище їх діяльності відносно цих функцій.

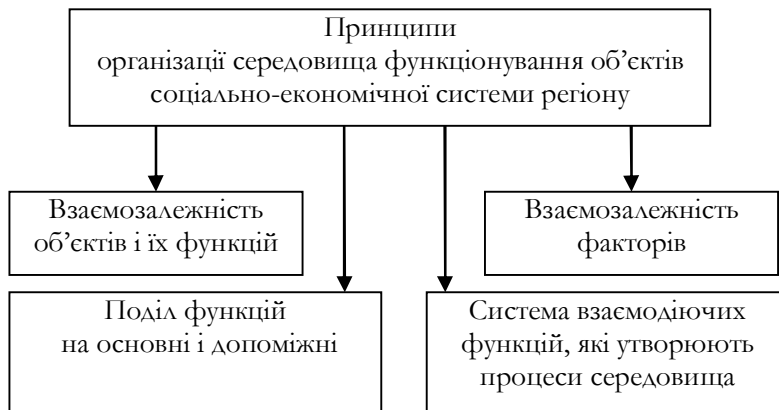

Рис. 1. Принципи організації середовища функціонування об'єктів соціально-економічної системи регіону

За третім принципом середовище характеризується системою взаємодіючих функцій, які утворюють процеси середовища.

До четвертого принципу віднесено взаємозалежність факторів, які впливають на формування середовища.

Таким чином, організація середовища високої якості, яка може забезпечити умови ефективного функціонування об'єктів, необхідно проводити з урахуванням запропонованих принципів та особливостей взаємодії їх характеристик, рис. 2.

Характеристика середовища залежить від параметрів об'єктів функціонування, основних і допоміжних функцій, процесів середовища, факторів впливу та взаємозв'язків між ними.

Запропонована організація середовища представляє собою сукупність операцій щодо визначення основних і допоміжних функцій, які виконують об'єкти господарювання. Так як

середовище характеризується відповідними функціональними процесами і факторами, то у відповідності до вибраних функцій проводиться визначення із сукупності факторів тих, які відповідно впливають на організацію середовища діяльності об'єктів господарювання.

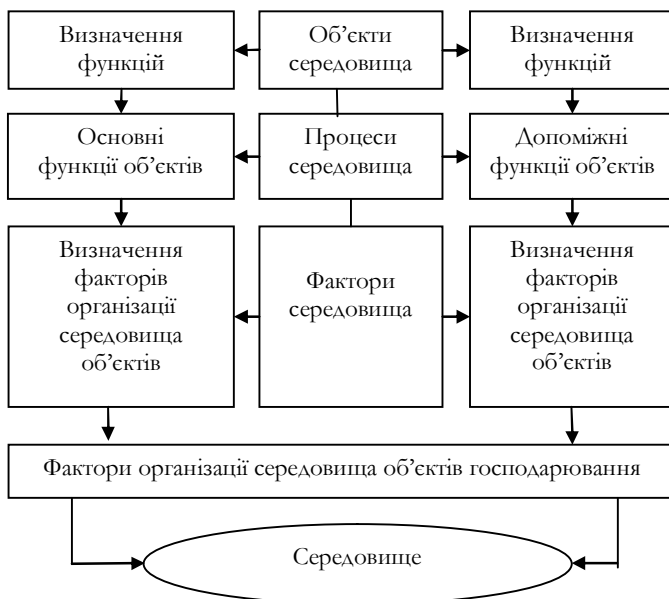

Рис. 2. Організація середовища функціонування об'єктів в залежності від процесів і факторів

Таким чином, на основі запропонованих принципів організація середовища здійснюється в декілька етапів:

1) Визначаються об'єкти у відповідності до поставлених цілей і задач.

2) На основі отриманих результатів формуються групи основних і допоміжних функцій, які входять до функціональних процесів середовища, що організовується.

3) Обґрунтовуються зв'язки між об'єктами, функціями та процесами.

4) Оскільки процеси поділяються на основні і допоміжні функції, то відповідно до них визначаються фактори, які

впливають на якість організованого середовища.

5) Проводиться обґрунтування зв'язків між факторами та основними і допоміжними функціями.

6) Розробляються альтернативи організованого середовища

7) Визначається кількісний вплив факторів на організацію середовища.

8) Проводиться оцінка якості організованого середовища.

9) Приймається управлінське рішення щодо вибору з альтернатив оптимального середовища.

Дослідження умов діяльності підприємств і організацій показало, що середовище їх функціонування має різні характеристики в залежності від процесів і факторів середовища.

Запропоновано принципи організації середовища функціонування об'єктів соціально-економічної системи регіону, які враховують взаємозалежність об'єктів і функцій, їх поділ та вплив відповідних факторів.

Висновок. Організацію середовища функціонування об'єктів соціально-економічної системи необхідно здійснювати за принципами, в основі яких покладено системний підхід, і які враховують взаємозалежність і взаємодію характеристик середовища. До основних параметрів віднесено підприємства і організації, як об'єкти соціально-економічної системи регіону, основні і додаткові функції, процеси, що здійснюються у середовищі. Відповідно до функцій визначаються фактори, ступінь врахування яких обумовлює якість організованого середовища.

Такий підхід до організації середовища діяльності об'єктів системи дає можливість поглибити вивчення компонент та умов формування середовища функціонування соціально-економічної системи регіону.

Література.

1. Кукарцева С.В. Комплексність регіонального розвитку промисловості: формування механізму забезпечення / С.В. Кукарцева // Препринт наукової доповіді. КНУТД

МОН України, 2. – 2006. – 1 др. арк.

2. Левин П.Б. Обоснование экономических оценок инновационной среды / П.Б. Левин // Вісник Донецького університету економіки та права. Економіка та управління. – 2004. – №1. – С. 223–233.

3. Євдоченко О.О. Сучасні підходи до визначення та класифікації міжнародного бізнес-середовища / О.О. Євдоченко // Економіка та підприємництво – 2004. – Вип.13. – С. 70–76.

4. Михуринская Е.А. Конфигурация архитектуры социального пространства в контексте ценностных приоритетов социально-ориентированной экономики региона / Е.А. Михуринская // Экономика и управление. – 2009. – №6. – С. 70–73.

5. Онищенко В.О. Теоретико-методологічні засади просторової організації інноваційної діяльності / В.О. Онищенко, О.В. Комеліна // Економіка і регіон. – 2010. – №1. (24). – С. 3–9.

6. Мескон М. Основы менеджмента / Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф.: пер. с англ. – М.: Дело ЛТД, 2002. – 704 с.

7. Щепак В.В. Теоретичний підхід до формування середовища діяльності підприємства / В.В. Щепак // Регіональні перспективи. Науково-практичний журнал. – 2001. – №5-6. (18-19). – С. 73–75.